

УДК 336.226

Мединська Т. В.

Львівська комерційна академія

Черевата Р. Ю.

Луцький національний технічний університет

АНАЛІЗ ФІСКАЛЬНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК В УКРАЇНІ

Підлягають розгляду питання щодо механізму оподаткування та фінансової ефективності податку на прибуток підприємств. Оцінено динаміку та здійснено факторний аналіз рівня податкового навантаження податку на прибуток на економіку України за 2010–2014 рр. Пропонуються шляхи подальшого удосконалення сплати даного податку.

Ключові слова: фінансова ефективність, прямі податки, податок на прибуток підприємств, рівень податкового навантаження, коефіцієнт податкового навантаження.

Постановка проблеми. Аналіз фінансової ефективності податку на прибуток підприємств в Україні не втрачає своєї актуальності. Неоднозначність фінансових наслідків започаткованих ухваленням Податкового кодексу України та передбачених в його рамках наступних змін свідчать про необхідність подальших заходів щодо забезпечення здійснення реформ у сфері оподаткування податком на прибуток в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вітчизняній науковій літературі приділяється значна увага вдосконаленню податкової системи України, у тому числі питанням оподаткування податком на прибуток підприємств та його фінансової ефективності, що знайшло відображення у наукових працях В. Андрущенка, Ю. Іванова, В. Горина, Я. Жаліло, А. Крисоватого, В. Мельника, А. Соколовської, В. Федосова, Н. Ярошевича та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Сучасна економічна наука потребує аналізу фінансової ефективності у сфері оподаткування прибутку підприємств в Україні.

Мета статті полягає у визначенні поняття «фінансова ефективність», здійсненні аналізу фінансової ефективності податку на прибуток, наданні рекомендацій щодо її підвищення та створенні сприятливих умов для розвитку національної економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансова ефективність окремі науковці розглядають з точки зору адміністрування податків, закладаючи при цьому у зміст категорії відношення податкових надходжень до витрат на їх стягнення. На нашу думку, такий підхід на практиці досить складно реалізувати, оскільки облік витрат на адміністрування кожного виду податку і в розрізі прямих та непрямих податків практично не ведеться.

Ми погоджуємося з думкою В. Горина, що фінансова ефективність – це спроможність податку забезпечувати наповнення бюджетів різних рівнів, а конкретні характеристики її вимірювання – це абсолютні обсяги та питома вага надходжень податку в доходах бюджетів і ВВП, рівень ефективної ставки податку, його продуктивності тощо [1, с. 119].

До основних бюджетотворчих прямих податків в Україні відносять: податок на прибуток підприємств і податок на доходи фізичних осіб.

Розглянемо фінансову ефективність податку на прибуток, а саме надходження до Зведеного бюджету України (далі – ЗБУ), фінансові результати підприємств, ВВП та вплив розміру ставки оподаткування на рівень податкового надходження (табл. 1).

Таблиця 1

Основні показники, що впливають на суми надходжень податку на прибуток підприємств до бюджету та ВВП в Україні за 2010–2014 рр.

Роки	Надходження з податку на прибуток підприємств до ЗБУ, млн. грн.	ВВП, млн. грн.	Фінансові результати підприємств і організацій до оподаткування, млн. грн.	Ставка оподаткування, %
2010	40359,1	1120585	58334,0	25
2011	55097,0	1349178	122210,0	23
2012	55793,0	1459096	101884,7	21
2013	54993,8	1522657	29283,2	19
2014	40201,5	1566728	-523587,0	18

Джерело: складено за даними Державної служби статистики України

За даними табл. 1 можна зробити висновки про те, що зменшення ставки оподаткування позитивно вплинуло на надходження податку та фінансових результатів підприємств, так, у 2010 р. сума надходжень склала 40359,1 млн. грн., до 2012 р. вона зросла до 55793,0 млн. грн.

Оскільки Україна прагне до інтеграції в Європейський Союз, то зменшення ставки податку на прибуток в Україні впливає з того, що вона істотно зменшилась у країнах ЄС протягом останніх років. Отже, зниження ставки оподаткування прибутків підприємств в Україні, згідно з Податковим кодексом, передбачено у розмірі до 16%, навіть нижче рівня країн членів Європейського Союзу – 20%. Але у порівнянні показників 2013–2014 рр. надходження значно зменшуються внаслідок нестабільної ситуації та бойових дій на сході України, анексії Криму, у зв'язку з чим більшість великих підприємств – платників податку закрилися та зазнали значних збитків або назавжди втратили свої активи.

Зауважимо, що фінансово-регулюючий механізм прямих податків реалізується насамперед через диференціацію ставок і пільг. Зниження рівня прямих податків призводить до збільшення чистого прибутку підприємств та доходів населення, підвищує стимули до збільшення обсягів інвестування та пожвавлення господарської діяльності. Змінюючи податкові ставки, встановлюючи або відмінюючи податкові пільги, держава спроможна створити або послабити додаткові стимули для капіталовкладень, а змінюючи рівень непрямих податків – впливати на фонд споживання в цілому та на рівень цін.

За даними табл. 1 можна визначити рівень податкового навантаження податку на прибуток на економіку та коефіцієнт податкового навантаження і результати розрахунків оформимо на рис. 1 [3, с. 233–234]:

1) рівень податкового навантаження податку на прибуток на економіку, розрахунок якого полягає у співвідношенні податкових надходжень з податку на прибуток до ВВП, зображений у формулі 1:

$$P_{\text{пн}} = \text{ПнП} / \text{ВВП}, \quad (1)$$

де $P_{\text{пн}}$ – рівень податкового навантаження на економіку; ПнП – податок на прибуток; ВВП – валовий внутрішній продукт;

2) коефіцієнт податкового навантаження, розрахунок якого полягає у співвідношенні податкових надходжень з податку на прибуток до доходів підприємств зображений у формулі 2:

$$K_{\text{пн}} = \text{ПнП} / \text{Д}, \quad (2)$$

де $K_{\text{пн}}$ – коефіцієнт податкового навантаження; ПнП – податок на прибуток; Д – дохід (база оподаткування за податковою звітністю).

За розрахунками можна побачити, що рівень податкового навантаження податку на прибуток найвищим був у 2011 р. – 4,08% і найнижчим у 2014 р. – 2,57% (наслідки політичної та економічної кризи).

Проте коефіцієнт податкового навантаження показує, що у 2013 р. він сягнув «надвисокої» позначки – 187,80% і найнижчим був у 2014 р., що спричинено великою збитковістю підприємств у цьому році – 7,68% (рис. 1).

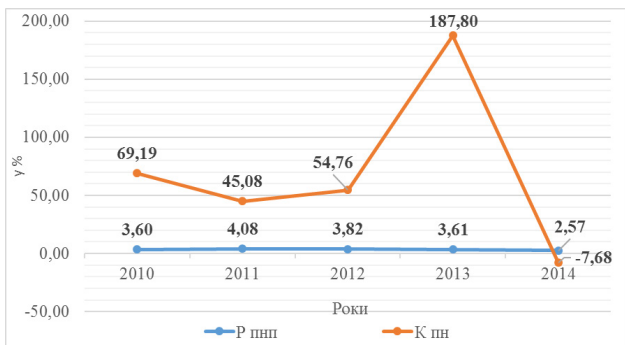

Рис. 1. Рівень податкового навантаження та коефіцієнт податкового навантаження податку на прибуток на економіку України за 2010–2014 рр.

Певна логіка у зменшенні податкового навантаження на прибуток підприємств присутня і за оптимальних умов господарювання та наявності чітких правил гри, необтяжених корупційною складовою, такі заходи могли б принести вагомий ефект. Податкові ставки ззовні ніби виглядають привабливо, однак картину псує неприваблива українська дійсність. Було вирішено тимчасово звільнити від оподаткування деякі види економічної діяльності.

Зокрема, це стосується газовидобувних підприємств – до 1 січня 2020 р., готельного бізнесу (для готелів, уведених в експлуатацію до 1 вересня 2012 р.), підприємств легкої промисловості, електроенергетики, суднобудування, літакобудування, машинобудування для агропромислового комплексу – з 1 січня 2011 р. до 2020 р. [5].

У Податковому законодавстві для таких підприємств поставлена умова: кошти, вивільнені від

оподаткування, потрібно спрямовувати на збільшення обсягів виробництва (надання послуг), переоснащення матеріально-технічної бази, запровадження новітніх технологій.

Унікальність таких методів полягає у тому, що держава свідомо надає підприємцю додаткові кошти з отриманого ж ним прибутку, якщо зекономлені на оподаткуванні ресурси підуть у сферу інвестиційної діяльності. Таке опосередковане фінансування з державного бюджету для бізнесу більш вигідне, ніж залучені під аналогічні цілі дорогі кредитні кошти. При використанні активних методів податкового стимулювання працює правило: держава надає пільги підприємствам тільки після здійснення ними інвестиційної діяльності. Немає факту інвестицій – немає і податкових пільг. Якщо ж бізнес воліє витрачати отриманий прибуток не на інвестиційні цілі, то з нього прийдеться сплачувати податок у повному обсязі.

Податок на прибуток посідає третє місце за значущістю у доходах Зведеного бюджету, про що свідчить структура доходів Зведеного бюджету України за 2010–2014 рр. у податкових надходженнях та доходах бюджету.

Характеризуючи фінансову ефективність податку на прибуток підприємств за період з 2010 по 2014 р. в Україні, відзначимо, що відбувалося зростання абсолютних сум поступлень даного платежу: 40359,1 млн. грн. у 2010 р., у 2011 р. – 55097,0 млн. грн., починаючи з 2013 р. різко знизилася податкові надходження з податку на прибуток – до 54993,8 млн. грн. унаслідок корупційних схем попередньої влади, а у 2014 р. склали 40202 млн. грн. (рис. 2 і 3).

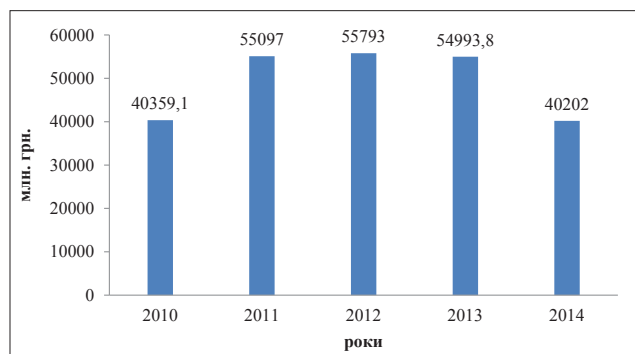

Рис. 2. Надходження податку на прибуток підприємств до Зведеного бюджету України за 2010–2014 рр.

Розглянемо частку податку на прибуток у доходах Зведеного бюджету України та податкових надходженнях (рис. 3).

Рис. 3. Частка податку на прибуток підприємств у податкових надходженнях і доходах Зведеного бюджету України за 2010–2014 рр.

Питома вага податку на прибуток у доходах Зведеного бюджету України за 2012–2014 рр. знизилась до 8,81 % проти 13,82 % у 2011 р. Унаслідок негативного впливу світової фінансово-економічної кризи на обсяги зовнішньої торгівлі України відбулася переорієнтація економіки на внутрішній ринок, що відповідним чином відображається на структурі наповнення бюджету. У 2010 р. спостерігалось значне погіршення фінансового стану підприємств, як наслідок – фактичний обсяг прибутку підприємств виявився меншим за прогнозний. Навіть тиск держави на підприємства не допоміг виконати планові показники надходжень податку на прибуток підприємств до бюджету у зв'язку зі зниженням прибутку підприємств майже на третину.

З точки зору інтересів уряду проблема податку на прибуток до прийняття ПКУ полягала в тому, що він не був достатньо фіскально ефективним. 300 підприємств забезпечували 80% надходжень цього податку. Більшість вітчизняних підприємств, використовуючи прогалини в законодавстві, навчилися легально мінімізувати нарахування податку на прибуток [4, с. 252–253].

За допомогою факторного аналізу методом ланцюгових підстановок визначимо величину впливу податку на прибуток і ВВП на рівень податкового навантаження податку на прибуток на економіку за формулою 3:

$$R_{ппп_{ск}} = \frac{ПнП_3}{ВВП_Б}, \quad (3)$$

де $R_{ппп_{ск}}$ – рівень податкового навантаження податку на прибуток на економіку скоригований;
 $ПнП_3$ – податок на прибуток звітного періоду;
 $ВВП_Б$ – валовий внутрішній продукт базового періоду.

Визначимо величину впливу податку на прибуток і валового внутрішнього продукту на рівень податкового навантаження податку на прибуток на економіку за формулами 4 і 5.

Величину впливу зміни податку на прибуток визначаємо за формулою:

$$\Delta ПнП \rightarrow \Delta R_{ппп} = R_{ппп_{ск}} - R_{ппп_б}, \quad (4)$$

де $\Delta ПнП$ – зміна податку на прибуток за період;
 $\Delta R_{ппп}$ – зміна рівня податкового навантаження податку на прибуток на економіку за період;

$R_{ппп_{ск}}$ – рівень податкового навантаження податку на прибуток на економіку скоригований;

$R_{ппп_б}$ – рівень податкового навантаження податку на прибуток на економіку базового періоду.

Величину впливу зміни ВВП визначимо за формулою:

$$\Delta ВВП \rightarrow \Delta R_{ппп} = R_{ппп_{зв}} - R_{ппп_{ск}}, \quad (5)$$

де $\Delta ВВП$ – зміна валового внутрішнього продукту за період;

$\Delta R_{ппп}$ – зміна рівня податкового навантаження податку на прибуток на економіку за період;

$R_{ппп_{зв}}$ – рівень податкового навантаження податку на прибуток на економіку звітного періоду;

$R_{ппп_{ск}}$ – рівень податкового навантаження податку на прибуток на економіку скоригований.

Проведемо перевірку результатів факторного аналізу сукупного впливу зміни чинників (податку на прибуток і ВВП) на результуючий показник (рівень державного боргу до ВВП) за формулою 6:

$$\Delta ПнП + \Delta ВВП = \Delta R_{ппп}, \quad (6)$$

де $\Delta ПнП$ – вплив зміни податку на прибуток за період;

$\Delta ВВП$ – вплив зміни валового внутрішнього продукту за період;

$\Delta R_{ппп}$ – зміна рівня податкового навантаження податку на прибуток на економіку.

Сукупний вплив факторів зображений у табл. 2–5.

Отже, як свідчать розрахунки, такий фактор, як надходження з податку на прибуток та ВВП, мають вплив на рівень податкового навантаження на економіку. Зокрема, за відповідними розрахунками, що представлені у таблицях, за аналізований період можна зробити висновки про те, що

Таблиця 2

Результати факторного аналізу рівня податкового навантаження податку на прибуток на економіку за 2010–2011 рр.

№ з/п	Фактори		Рівень податкового навантаження податку на прибуток на економіку, %	Вплив
	Податок на прибуток, млн. грн.	ВВП, млн. грн.		
«0»	40359,1	1120585	3,60	-
«1»	55097,0	1120585	4,92	1,32
«2»	55097,0	1349178	4,08	-0,83
Разом	0,48			

Таблиця 3

Результати факторного аналізу рівня податкового навантаження податку на прибуток на економіку за 2011–2012 рр.

№ з/п	Фактори		Рівень податкового навантаження податку на прибуток на економіку, %	Вплив
	Податок на прибуток, млн. грн.	ВВП, млн. грн.		
«0»	55097,0	1349178	4,08	-
«1»	55793,0	1349178	4,14	0,05
«2»	55793,0	1459096	3,82	-0,31
Разом	-0,26			

Таблиця 4

Результати факторного аналізу рівня податкового навантаження податку на прибуток на економіку за 2012–2013 рр.

№ з/п	Фактори		Рівень податкового навантаження податку на прибуток на економіку, %	Вплив
	Податок на прибуток, млн. грн.	ВВП, млн. грн.		
«0»	55793,0	1459096	3,82	
«1»	54993,8	1459096	3,77	-0,05
«2»	54993,8	1522657	3,61	-0,16
Разом	-0,21			

Таблиця 5

Результати факторного аналізу рівня податкового навантаження податку на прибуток на економіку за 2013–2014 рр.

№ з/п	Фактори		Рівень податкового навантаження податку на прибуток на економіку, %	Вплив
	Податок на прибуток, млн. грн.	ВВП, млн. грн.		
«0»	54993,8	1522657	3,61	
«1»	40201,5	1522657	2,64	-0,97
«2»	40201,5	1566728	2,57	-0,07
Разом	-1,05			

вплив факторів у 2010–2011 рр. був більшим на рівень податкового навантаження на економіку, а з 2011–2012 рр. і до 2014 р. вплив поступово зменшувався на податкове навантаження аж до -1,05 – це пояснюється тим, що уряд працює над зменшенням податкового навантаження на економіку країни, запроваджуючи зміни у податковому законодавстві та суттєве зменшення прибутковості підприємств з приводу складної економічної та політичної ситуації в країні.

Проблемою української податкової системи є не тільки диспропорції у структурі податкових коштів, акумульованих в бюджет, а й незрозуміла і закулісна практика з надання податкових пільг окремим підприємствам. Як свідчать цифри, політика влади мало пов'язана зі стимулюванням інвестиційно-інноваційної моделі розвитку. Лідером в отриманні пільг при сплаті податку на прибуток упродовж останніх років стала сфера фінансової діяльності. У ній питома вага пільг взагалі перевищувала загальну суму сплаченого податку. Готелі та ресторани також отримували серйозні пільгові преференції, а виробництво машин і устаткування разом з транспортом і зв'язком опинились в категорії аутсайдерів. Тобто основний акцент при наданні пільг було зроблено на сферу споживання. Причому велику частку з них (67%) становили пільги неприбутковим підприємствам та банківським установам [7]. Із прийняттям Податкового кодексу України (далі – ПКУ) за дев'ять місяців 2011 р. (норми розділу III ПКУ набрали чинності з 01.04.2011 р.) кількість отриманих платниками пільг з податку на прибуток збільшилась у чотири рази, а темп приросту втрат бюджету становив 635,35% при прирості надходжень з податку на прибуток у 136,95%. Очевидно, що це не могло не вплинути на обсяги надходжень з податку. Проте аналогічна ситуація мала місце у 2012 р., і хоча темп приросту суми наданих пільг у 2012 р. до 2011 становив 45,61%, втрати бюджету внаслідок надання пільг з податку залишилися на рівні 2011 р. [6]. При цьому вірогідність компенсації видатків бюджету на надання пільг у довгостроковій перспективі за рахунок трансформації суб'єктами підприємницької діяльності вивільнених коштів у капітальні інвестиції та вкладень у інноваційну діяльність є незначною, що підтверджує наші висновки щодо доцільності скорочення обсягів наданих пільг.

Ще однією проблемою податку на прибуток в Україні є те, що ефективна ставка оподаткування нерідко суттєво перевищує базову номінальну ставку. В підсумку ми маємо факти, коли чимало видів економічної діяльності несуть більше податкове навантаження, ніж закріплено законодавством. Ефективна ставка залежить від визначення обсягу валових витрат бізнесу. Чим більші витрати, тим менший податок сплачують підприємства. Проблема у тому, що чіткий перелік витрат, які можна зараховувати до валових, є невизначений. Це створює простір для маневру між податківцями та бізнесом. У результаті ефективна ставка податку на прибуток підприємств дуже часто перевищує номінальну, оскільки останнє слово залишається за податківцями. Необхідно зазначити, що подібний розрив між номінальною та ефективною ставками податку на прибуток в Україні є найбільшим серед переважної більшості країн Європи [2].

На основі цього можна стверджувати, що саме по собі зменшення ставки податку на прибуток та сумнівна практика пільг, які мають місце в Україні, не є гарантіями економічного зростання. Суттєве зниження ставок податку на прибуток юридичних осіб стало одним з головних козирів Податкового кодексу. Для реального стимулювання інвестиційного клімату потрібно провести значно глибші реформи та використати напрацьований світовий досвід.

Висновки. Отже, розглянувши фіскальну роль податку на прибуток, та здійснивши аналіз фіскальної ефективності даного податку, можна стверджувати, що даний платіж відіграє важливу роль у формуванні податкових надходжень до бюджету. Незважаючи на реформи податкового законодавства та деяких положень ПКУ, залишаються актуальними питання повноти сплати та шляхи підвищення ролі адміністрування податку на прибуток із врахуванням вимог європейського законодавства.

Уважаємо, що підвищити фіскальну ефективність податку на прибуток підприємств можна за рахунок:

- вживання заходів щодо диференціації ставок оподаткування;
- перегляду механізму стягнення та розподілу їх між бюджетами;
- оптимізації системи податкових пільг;
- реформування податку у відповідності до стимулювання ведення бізнесу.

Список літератури:

1. Горин В. Проблеми підвищення фіскальної ефективності податку на додану вартість / В. Горин // Галицький економічний вісник. – 2013. – № 2(41). – С. 118–126.
2. Дворянінов А.В. Податкові механізми детінізації прибутків / А.В. Дворянінов [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_06/188.pdf.
3. Мединська Т.В. Теоретико-методологічні підходи до визначення податкового навантаження / Т.В. Мединська // Модернізація суспільного сектору економіки в умовах глобальних змін : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (22–23 жовтня 2009 р.). – Тернопіль : ТНЕУ, 2009. – С. 232–236.
4. Молдован О.О. Державні фінанси України: досвід та перспективи реформ : [монографія] / О.О. Молдован. – К. : НІСД, 2011. – 380 с.
5. Податковий кодекс України від 28.12.2014 р. № 72-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws>.
6. Смірнова О.М. Оцінка ролі податку на прибуток підприємств у забезпеченні економічного розвитку країни / О.М. Смірнова, М.В. Стадник [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/op=1&z=2659>.
7. Ярошевич Н.Б. Податок на прибуток у доходах державного бюджету України: проблеми та перспективи / Н.Б. Ярошевич, Ю.Ю. Ілюсь [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/nvnltu/21_7/288_Jar.pdf.

Медынская Т. В.

Львовская коммерческая академия

Черевата Р. Ю.

Луцкий национальный технический университет

АНАЛИЗ ФИСКАЛЬНОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ НАЛОГА НА ПРИБЫЛЬ В УКРАИНЕ

Резюме

Подлежат рассмотрению вопросы о механизме налогообложения и фискальной эффективности налога на прибыль предприятий. Оценена динамика и осуществлен факторный анализ уровня налоговой нагрузки налога на прибыль на экономику Украины за 2010–2014 гг. Предлагаются пути дальнейшего совершенствования уплаты данного налога.

Ключевые слова: фискальная эффективность, прямые налоги, налог на прибыль предприятий, уровень налоговой нагрузки, коэффициент налоговой нагрузки.

Medynska T. V.

Lviv Academy of Commerce

Cherevata R. Y.

Lutsk National Technical University

ANALYSIS FISCAL EFFICIENCY OF INCOME TAX IN UKRAINE

Summary

The publication be considered question about the mechanism of taxation and fiscal efficiency of corporate income tax. The dynamics and factor analysis of tax burden of income tax on the economy of Ukraine for 2010–2014. Ways of further improvement of this tax.

Keywords: fiscal efficiency, direct taxes, income tax, tax burden, tax burden ratio.

УДК 336.221

Онищенко О. В.

Омельченко Д. О.

Кременчужський національний університет імені Михайла Остроградського

ОПТИМІЗАЦІЯ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ В УКРАЇНІ

Розглянуто сутність поняття «податкового навантаження». Проведено розрахунок загального рівня податкового навантаження в Україні. Здійснено оцінку привабливості вітчизняної податкової системи порівняно з податковими системами інших країн світу. Запропоновано шляхи оптимізації податкового навантаження для стимулювання підприємницької діяльності та розвитку національної економіки.

Ключові слова: податкове навантаження, податки, податкова політика, податкова система, оцінка податкового навантаження.

Постановка проблеми. Податкова система в державі є одним із найважливіших регуляторів соціально-економічного розвитку. Здійснюючи податкову політику, держава за допомогою оптимального податкового навантаження на економіку може сприяти зростанню чи спаду господарської активності, створювати сприятливу кон'юнктуру ринку, регулювати тіньові процеси, умови для розвитку пріоритетних галузей економіки. Загальновідомо, що саме явище податкового навантаження не містить загрози для економіки, оскільки зазвичай існує там, де є податки, тобто у будь-якій країні світу. Разом з тим воно повинно бути адекватним, аргументованим, рівномірним та ефективним з точки зору економічного зростання.

З огляду на це, податкову політику необхідно побудувати так, щоб, з одного боку, забезпечити виконання фіскальної функції податків, а з іншого – стимулювати активність підприємницької діяльності, зростання внутрішніх та зовнішніх інвестицій в економіку, підвищення конкурентоспроможності національних підприємств на світовому ринку.

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій. Дослідженням якості податкової системи України та шляхам її вдосконалення присвячені наукові праці таких дослідників, як В. Опарін [10], А. Іванченко, Ю. Кушнірчук [11], О. Воронкова [12], М. Лучко, А. Швець та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. За складом та структурою сформована податкова система в Україні є системою, що використовує елементи податкових систем розвинутих країн. Однак недосконалість, проблематика перехідної економіки, ринкове її реформування, високі соціальні зобов'язання держави призводять до того, що податкова система України має переважно фіскальний характер.

Аналізуючи організацію процесів оподаткування України, навіть в умовах скорочення кількості податків у 2014–2015 році, можна відзначити їхній значний податковий тягар і спрямованість на забезпечення поточних державних потреб без урахування економічних наслідків таких процесів для підприємств, населення і економіки країни. Це все обумовлює велику частину проблем адміністрування